

**Грузин Валерія Анатоліївна**  
студентка п'ятого курсу  
магістратури Дніпропетровського  
державного університету  
внутрішніх справ

## **ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ІСЛАМСЬКОГО ПРАВА СТОСОВНО ВИРІШЕННЯ ПИТАНЬ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ З ПОГЛЯДУ РЕЛІГІЙНОЇ КОНЦЕПЦІЇ**

Актуальність питання щодо вирішення проблематики пов'язаної з насильством над дітьми є важливим аспектом правових змін у сучасному суспільстві. З історичного погляду звернення уваги науковців на дане питання набрало обертів у 19 сторіччі у розвинених європейських країнах, а з часом актуальності набрало і в правовій основі інших країн світу. Женевська декларація, була першим міжнародним актом, спрямованим на створення умов, що забезпечують нормальний фізичний і психічний розвиток дитини, право дитини на допомогу, належне виховання та захист. Інституційними системами, котрі залучено до захисту прав дітей є: ЮНІСЕФ (United Nations Children's Fund), що був заснований на підставі Резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 11 грудня 1946 року та наразі здійснює діяльність із захисту дітей у 190 країнах світу, Моніторингова місія ООН з прав людини котра діє і в Україні з 31 липня 2014 року, ВООЗ (World Health Organization), ЮНЕСКО (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) та інші правозахисні організації.

Спільноту почало турбувати знаходження шляхів вирішення питання подолання такого прояву, як насильство стосовно дитини. Поширення насильства стосовно дітей відповідно підвищує рівень насильницьких випадків у суспільстві в подальшому, адже діти котрі зазнали насильницьких дій стосовно їх, мають на порядок вищий рівень агресії до інших людей та схильні в подальшому вчиняти злочини подібного характеру. А також відповідно до статистики, підвищується рівень суїцидів та нещасних випадків з летальним результатом (дані дослідження наукового інституту психології США). Практично всі діти, що постраждали від жорстокого поводження отримали психічну травму, в результаті якої вони розвиваються з порушенням емоційних та поведінкових особливостей, що як наслідок негативно впливає на їхнє майбутнє життя та сприйняття навколишнього світу в цілому [1].

Саме для вирішення питання зменшення рівня подібних випадків, варто дослідити досвід інших країн. Дослідження направлене на вивчення мусульманських країн надасть нам основні підходи до унеможливлення або недопущення подібного роду злочинів ще з формування свідомості у ранньому віці у дитини. Дане дослідження направлене на вивчення виховної системи різних релігійних конфесій, в даному випадку-ісламу. За статистикою серед

віруючих всієї землі, мусульмани займають близько одного мільярда двохсот мільйонів осіб, а в Україні згідно даних проживає близько двох мільйонів мусульман.

Класичний вигляд мусульманського права виглядає некодифікованим та продовжує так існувати в окремих державах, які зберегли традиційну систему джерел права. Ті ж мусульманські держави, які звільнилися від колоніальної залежності та почали відроджувати мусульманське право, та йдуть шляхом створення системи нормативно-правових актів і кодексів, що містять традиційні норми шаріату. Важливим є наголошення на тому, що основними джерелами мусульманського права є Святе Письмо ісламу (Коран) та Сунна (звід переказів про життя та діяльність Пророка Мухаммеда). Що ж стосується поняття Іджтихаду, то він уособлює в собі метод ісламського права, що полягає в судженні авторитетних правознавців, підпорядкованому певним правилам, до яких відносяться кияс (за аналогією судження) і іджма (однотайна думка знавців права або авторитетних осіб). Таким чином, джерелами мусульманського права в цілому і прав людини, зокрема, є Коран і Сунна, які складають ісламський Шаріат, а також правила, виведені методом Іджтихаду.

Дослідження ісламського права підтверджує, що вся система виховання в ісламі побудована на принципах звільнення особи від хибних бажань та пристрастей, адже за кожне діяння мусульманин відповідатиме перед Всевишнім. Сама відповідальність за законами починається у підлітковому віці, а вчинки сприймаються суспільством з погляду на дозволені та заборонені, тобто халялю або хараму. Одним не менш з важливих аспектів у становленні правового розуміння молодшої людини є спілкування з релігійними наставниками та отримання знань про релігію, улемами (авторитетними знавцями теоретичних і практичних сторін ісламу), імамами (керівниками мечетей) [2]. Права дітей в ісламі також пов'язані з релігією. Такі права включають в себе забезпечення потреб особи (доступне житло, належна освіта та виховання). Батьки мають обов'язок навчати дітей правильній поведінці, уберігати від здійснення шахрайства, обману і тому подібного.

Попри боротьбу за дитячі права, попри створення законів, що захищають дітей від злочинних посягань, велика кількість дітей обмежені у своїх правах на вільний розвиток, існування без насильства з боку інших осіб. Тисячі дітей є заручниками невдалого збігу обставин, дитина є зовсім беззахисною перед експлуатацією, дискримінацією, жорстким поводженням. Прогрес як в національному так і міжнародному законодавстві звісно ж дає деякі результати, але чи є вони настільки ефективними, що в подальшому зможуть остаточно викоринити явище дискримінації, насилля, експлуатації стосовно дітей.

В ісламі існує поняття права ще до народження дитини. Найбільш важливими документами, присвяченими правам людини в контексті ісламської концепції прав людини є Каїрська декларація прав людини в ісламі, схвалена в 1990 році, а також Арабська хартія прав людини. В Каїрській декларації

1990 року зазначається, що «Життя – це дар, що дарував Бог, а право на життя гарантоване кожній людині». Стаття друга зазначає: «Збереження людського життя на термін встановлений Богом – обов'язок, написаний Шаріатом». А в статті 7 Каїрської декларації прав людини зазначено наступне: «З моменту появи на світ, кожна дитина має право на необхідний догляд, освіту, а також матеріальну, моральну підтримку, яка повинна забезпечуватися батьками, суспільством і державою» [3]. З самих витоків ісламу, право на життя і здоров'я поширюється на всіх дітей, незалежно від їх статі, раси, матеріального достатку або походження.

Жорстоке поводження з дітьми, сексуальна експлуатація є найбільш суворо караною. За статистикою ЮНІСЕФ щороку приблизно один мільйон дітей у всьому світі стають об'єктом нелегальної сексуальної торгівлі, багатьох з них, крадуть чи заманюють обманним шляхом. Але крім цього не менш жахливою є проблема експлуатація дитячої праці. В одній зі статей ЮНІСЕФ зазначено, що освіта - кращий захист від експлуатації дітей. Дійсно, це найефективніший спосіб для сприятливого розвитку, зростання і становлення особистості в подальшому, формування правосвідомої особи [4].

Розповсюджена проблема молодіжної злочинності є важливим питанням в системі прав дітей. Каїрська Декларація стверджує: «З усіма дітьми-злочинцями необхідно звертатися уважно і з гідністю. Як і дорослим, їм необхідно надати презумпцію невинності до тих пір, поки не буде встановлено їх дійсної причетності. Вони мають право на справедливий судовий розгляд і захист своїх прав. Заборонено піддавати їх фізичним, психологічним тортурам або будь-якій іншій формі приниження» [3].

Підсумовуючи все сказане вище, необхідно підкреслити, що права людини, включаючи права дитини, були представлені Ісламом більш ніж 14 століть тому, задовго до того, як їх прийняла ООН. В системі ісламу, права людини розглядаються божественним керівництвом, а не інструкціями людини. В ісламі також «права людини починаються з прав дитини», і навіть більше того, вони не залишаються моральними рекомендаціями, а знаходять законне підкріплення в Шаріаті, що гарантує дитині повну систему прав. Таким чином, мусульманське право, на відміну від західної традиції права, є не самостійною системою норм, а складовою частиною ісламу.

Отже, ми можемо зазначити, що права людини в мусульманських державах тісно пов'язано ісламом, характеризується значною кількістю юридичних особливостей, які непритаманні західному праву, і є достатньо цікавими для порівняльного аналізу з відповідними нормами інших типів правових систем, в тому числі і української правової системи.

Визнання законних прав та потреб дітей, протидія насильству, вдосконалення законодавства та практики його застосування правоохоронними органами і судами потребують удосконалення та нового підходу для вирішення проблемного ряду питань.

1. Боднарчук О. Матеріали конференції. Загальна характеристика права на необхідну оборону в мусульманських державах (General characteristics of the right to necessary defence in Islamic states). Development of Jurisprudence Problems and Prospects. pp. 88. 2017. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/6320/>.

2. Stepanova Olena Anatoliyivna. Vihovnyy potential of Islam: social and pedagogical vimir. Scientific hours of description of the professional pedagogical university named after M. P. Dragomanov. Series 11: Social Robot. Social pedagogy: collection of scientific works. 2014. С. 148.

3. Каїрська декларація прав людини в ісламі. URL : <http://hrlibrary.umn.edu/arab/a004.html>.

4. Дитячий фонд ООН (United Nations Children's Fund) URL: <https://www.unicef.org/>.

**Іващенко Віта Олександрівна,**  
професор кафедри кримінології  
та кримінально-виконавчого права  
Національної академії внутрішніх справ

## **ПРОТИДІЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ, ВЧИНЕНОМУ ДІТЬМИ**

Домашнє насильство є актуальною проблемою сьогодення. Зростання випадків його вчинення обумовило необхідність прийняття спеціальної нормативно-правової бази щодо запобігання та протидії домашньому насильству.

Так, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 07.12.2017 р. [1] визначив організаційно-правові засади запобігання та протидії домашньому насильству, основні напрями реалізації державної політики у цій сфері, передбачив створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Домашнє насильство передбачає діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» конкретизував також поняття фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство.

Звернемо увагу на досить широке коло суб'єктів, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Серед них – уповноважені підрозділи органів Національної полі-